

บทที่ 4

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรในการศึกษารุ่นนี้เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.43) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 44.57) มีอายุเฉลี่ย 54.56 ± 11.40 ปี (ต่ำสุด 26 ปี และสูงสุด 78 ปี) สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 77.56) รองลงมา ได้แก่ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 14.75) ไม่ได้เรียน (ร้อยละ 7.10) และปริญญาตรีขึ้นไป (0.55) ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.84 ± 1.52 คน (ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 10 คน) รายได้เฉลี่ยเท่ากับ $70,591.40 \pm 49,590.20$ บาทต่อคนต่อปี (ต่ำสุด 9,000 บาทต่อคนต่อปี และสูงสุด 300,000 บาทต่อคนต่อปี) ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน (ร้อยละ 66.47) มากกว่าจ้างแรงงาน (ร้อยละ 33.53) โดยที่มีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.02 ± 1.84 คน (ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 7 คน) มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 23.93 ± 12.21 ปี (ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 60 ปี) เกษตรกรมีที่ทำนามากที่สุด (ร้อยละ 86.60) รองลงมา ได้แก่ พืชไร่ (ร้อยละ 4.12) ผัก ไม้ผล และอื่นๆ อย่างละเท่ากัน (ร้อยละ 3.09) โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21.34 ± 15.34 ไร่ (ต่ำสุด 0.3 ไร่ และสูงสุด 100 ไร่) เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงิน (ร้อยละ 65.62) มากกว่าใช้เงินทุนของตนเอง (ร้อยละ 34.38) โดยแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 83.11) รองลงมา ได้แก่ เงินกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 9.46) สหกรณ์ (ร้อยละ 4.73) และธนาคารต่างๆ (ร้อยละ 2.70) ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่จ้างแรงงานนิตสารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 52.49) มากกว่าไม่ได้จ้างแรงงานนิตสารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 47.51) และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการใช้สารเคมีส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 31.28) รองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริษัท (ร้อยละ 25.86) เพื่อนบ้าน (ร้อยละ 20.69) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 20.20) และคนในครอบครัว (ร้อยละ 1.97) ตามลำดับ

2. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร (ตารางที่ 1) พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 76.61 โดยเมื่อพิจารณาความรู้แต่ละช่วงพบว่า ความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด (อยู่ในระดับความรู้สูง) มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 82.53 รองลงมา ได้แก่ ความรู้หลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 73.91 (อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง) ความรู้ขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 71.74 (อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง) และการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 56.21 (อยู่ในระดับความรู้ต่ำ) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามของความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร โดยข้อที่ตอบถูกต้องมากที่สุด มีค่าร้อยละ 98.37 ได้แก่ มีการศึกษาชนิดของสารเคมีให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืชทุกครั้ง ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 53.26 ในเรื่อง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่สามารถทำให้เกิดโรคมะเร็งได้ ในส่วนความรู้ขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 92.86 ในเรื่อง ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้วควรเก็บรวบรวมแล้วนำไปฝังทำลาย ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 34.27 ในเรื่อง การทำลายขวดที่ใช้แล้วโดยการเผาหรือฝังดิน ช่วยป้องกันอันตรายและลดภาวะมลพิษได้ ส่วนความรู้หลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 89.67 ได้แก่ การใช้ไม้คนผสมสารเคมี จะช่วยลดอันตรายจากการได้รับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 28.42 ในเรื่อง การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป สามารถทำให้ศัตรูพืชตายมากยิ่งขึ้น และการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด มีค่าร้อยละ 90.66 ได้แก่ การใช้ใบผัก ใบมันเทศ ใบมันสำปะหลัง และใบมะละกอ สามารถล่อหอยเชอรี่ให้มากินได้ ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 18.03 ในเรื่อง การกำจัดวัชพืชตามคันนา ควรใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชเพราะไม่ได้อยู่ในแปลงนา

ตารางที่ 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน (%)	ระดับ
ความรู้ก่อนการใช้สารเคมี	82.53	สูง
ความรู้ขณะใช้สารเคมี	71.74	ปานกลาง
ความรู้หลังการใช้สารเคมี	73.91	ปานกลาง
ความรู้ในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	51.21	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	76.61	ปานกลาง

3. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร (ตารางที่ 2) พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.85 ± 0.62) โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงพบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (4.39 ± 0.39) รองลงมา ได้แก่ พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.74 ± 0.75) พฤติกรรมการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.73 ± 0.76) และพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.55 ± 0.56) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือก่อนฉีดพ่นสารเคมีทุกครั้ง (4.80 ± 0.45) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับเหมาะสมน้อย ได้แก่ เลือกใช้สารเคมีตามคำแนะนำของเพื่อนบ้าน (2.29 ± 1.10) ในส่วนพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ขณะผสมสารเคมีใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก (4.81 ± 0.57) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด ได้แก่ ผสมสารเคมีด้วยมือเปล่าโดยไม่สวมถุงมือ (1.94 ± 1.53) สำหรับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายและส่วนที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อนรับประทานอาหาร (4.80 ± 0.60) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ เก็บผลผลิตก่อนระยะเวลาที่กำหนดไว้ในฉลากของสารกำจัดศัตรูพืช (3.18 ± 1.82) และพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ทำความสะอาดแปลงนาข้าว เพื่อลดวัชพืชข้าวในนา (4.66 ± 0.93) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ ร่วมมือกันทดลองปลูกข้าวอินทรีย์ (3.26 ± 1.21)

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน ($\bar{X} \pm SD$)	ระดับ
พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี	4.39 ± 0.39	เหมาะสมมากที่สุด
พฤติกรรมขณะใช้สารเคมี	3.55 ± 0.56	เหมาะสมมาก
พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมี	3.74 ± 0.75	เหมาะสมมาก
พฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	3.73 ± 0.76	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.85 ± 0.62	เหมาะสมมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.17, P < 0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

	พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	
	Correlation (r)	P-value
ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	0.17	0.01*

5. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก มีเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ± 1.21 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าคะแนนที่เกษตรกรมีการเข้าร่วมการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับ อบต. อยู่ในระดับมาก (4.71 ± 1.38) รองลงมา ได้แก่ เกษตรกรมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.64 ± 1.61) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของ อบต. อยู่ในระดับมาก (4.46 ± 1.34) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.45 ± 1.21) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.38 ± 1.24) เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของ อบต. ในการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง (4.35 ± 1.26) และเกษตรกรร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ อบต. ทราบ อยู่ในระดับปานกลาง (4.07 ± 1.29) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมี	ค่าคะแนน ($\bar{X} \pm SD$)	ระดับ
1. ท่านเข้าร่วมการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับ อบต.	4.71 ± 1.38	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.64 ± 1.61	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของ อบต.	4.46 ± 1.34	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.45 ± 1.21	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.38 ± 1.24	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของ อบต.ในการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.35 ± 1.26	ปานกลาง
7. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ อบต. ทราบ	4.07 ± 1.29	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37 ± 1.21	มาก